

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain, terveydensuojelulain sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta

Johdanto

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuolemansyyn selvittämisestä annettua lakia, terveydensuojelulakia sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annettua lakia.

Kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa säädettäisiin perussäännökset kuoleman toteamisen menettelyistä, kun nyt kuoleman toteamisesta säädetään asetuksella. Lisäksi laissa säädettäisiin menettelyistä, jossa ennakoidussa kuolemantapauksessa lääkärin ohjeistama sairaanhoitaja voisi tehdä kuoleman toteamiseksi suoritettavat tutkimukset, jotta vainajan ruumis voidaan siirtää kylmäsäilytystilaan odottamaan varsinaista lääkärin suorittamaa kuoleman toteamista. Lisäksi säädettäisiin edellytyksistä, joiden täytyessä poliisimiehen tekemien kuolemaa koskevien havaintojen perusteella vainajan ruumis voitaisiin siirtää kylmäsäilytystilaan. Näin voitaisiin toimia, kun kuolema on ilmeinen ruumiin tuhoutumisen tai pitkälle edenneiden kuolemanjälkeisten muutosten takia. Sääntelyä kuoleman ilmoittamisesta sekä vainajan ruumiin käsittelystä ja säilyttämisestä täsmennettäisiin säätämällä tarkemmin eri toimijoiden velvoitteista. Lisäksi kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa säädettäisiin ulkomailla kuolleista henkilöistä.

Terveydensuojelulakiin lisättäisiin aineellinen säännös ruumiin käsittelystä, säilytyksestä, kuljettamisesta, vastaanottamisesta ja haudatun ruumiin siirtämisestä laissa olevan asetuksen antovaltuuden laajentamiseksi perustuslain edellyttämällä tavalla. Asetuksella säädettäisiin näistä asioista tarkemmin.

Lisäksi terveydensuojelulakiin sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annettuun lakiin tehtäisiin eräitä teknisluonteisia tarkennuksia, jotka osaksi aiheutuvat siitä, että kuoleman toteamisesta säädettäisiin jatkossa kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

Tausta

Suomessa kuolee vuosittain noin 50 000 ihmistä. Kuolemansyyn selvittämisestä säädetään kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa (459/1973) ja asetuksessa (948/1973). Kuoleman toteamisesta säädetään kuoleman toteamisesta annetussa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (27/2004). Hautauksesta säädetään hautaustoimilaissa (457/2003). Lainsäädännössä kuolemansyyn selvittämisen menettelyt jakautuvat lääketieteelliseen ja oikeuslääketieteelliseen kuolemansyyn selvittämiseen. Kuoleman olosuhteet määrittävät kumman järjestelmän mukaan kuolema selvitetään.

Kuolemansyyn selvittämistä koskevassa lainsäädännössä säädetään myös muun muassa kuolemasta toteamisesta, ilmoittamisesta, sitä koskevan tiedon tallentamisesta väestötietojärjestelmään sekä hautausluvasta.

Kuolemaa koskeva lainsäädäntö on vanhahkoa. Kuolemansyyn selvittämistä koskeva laki ja -asetus tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1974. Lainsäädäntöön on 1990- ja 2000-luvuilla tehty eräitä tarkistuksia, mutta monet lainsäädännön perusratkaisut ovat vuosikymmeniä vanhoja. Osittain vanhentunut ja aukollinen lainsäädäntö on aiheuttanut ongelmia käytännön toiminnassa ja yhteiskunnan resurssien tarkoituksenmukaisessa käytössä.

Käsitellessään hallituksen esitystä kudoslain muuttamisesta (HE 276/2009 vp) perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan (PeVL 24/2010 vp) huomiota siihen, että kudoslain 8 §:n 2 momentin mukaan kuolema on todettava siten kuin asetuksella säädetään. Kyseisen säädös on sosiaali- ja terveysministeriön kuoleman toteamisesta annettu asetus. Perustuslakivaliokunta viittasi lausunnossaan perustuslain 7 §:n säännökseen, jossa säädetään oikeudesta elämään, ja 80 §:n 1 momentin säännökseen, jonka mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä, että valtioneuvoston piirissä ryhdytään välittömästi toimenpiteisiin kuoleman toteamista koskevan perussäännöksen säätämiseksi lain tasolla. Käsitellessään toista kudoslain lakimuutosehdotusta (202/2019, HE 54/2018 vp) vuonna 2018 perustuslakivaliokunta totesi, että valiokunnan aiemmasta kannanotosta huolimatta kudoslakia ei tältä osin ole muutettu vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Perustuslakivaliokunta uudisti aikaisemmin esittämänsä kannan ja kiirehtii perustuslainvastaisen sääntelyn pikaista korjaamista (PeVL 27/2018 vp).

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on säätää lakitasoiset säännökset kuoleman toteamisesta kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa sekä menettelyistä, joissa ennakoituissa kuolemissa lääkärin ohjeistama sairaanhoitaja voisi tehdä kuoleman toteamisessa suoritettavat tutkimukset ja ilmeisissä kuolemissa poliisimies voisi tehdä kuoleman alustavan havainnoinnin, jonka perusteella vainajan ruumis voitaisiin siirtää kylmäsäilytystilaan odottamaan lääkärin suorittamaa varsinaista kuoleman toteamista.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi nykyistä täsmällisemmin siitä, mille taholle kuolemantapauksesta tulee ilmoittaa. Lakiin lisättäisiin myös säännöksiä vainajan ruumiin käsittelystä ja säilyttämisestä sekä ulkomailta kuolleista henkilöistä.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnot pyydetään jättämään osoitteessa lausuntopalvelu.fi. Lausuntoja voi lähettää myös osoitteeseen kirjaamo@stm.fi. Saatteessa pyydetään mainitsemaan diaarinumero VN/9812/2020.

Kaikki lausunnot ovat julkisia, ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi-sivustolla ja Hankeikkunassa. Lausuntopyyntö on nähtävissä myös sosiaali- ja terveysministeriön internetsivuilla osoitteessa <http://stm.fi/lausuntopyynnot>.

Esityksessä ei ole huomioitu valmistelussa olevaa sote-uudistusta. Tämä seikka on huomioitu valmiiksi, joten siitä ei ole välttämätöntä mainita lausunnoissa.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään jättämään viimeistään perjantaina 7.8.2020 klo 16.15 mennessä.

Valmistelijat

Lakimies Sini Tervo, sini.tervo@stm.fi, 02951 63529 (tavoitettavissa 18.6. saakka ja taas 29.6. alkaen)

Linkit

<http://lausuntopalvelu.fi>

<https://stm.fi/sv/begaran-om-utlatande>

<http://stm.fi/lausuntopyynnot>

<http://utlatande.fi>

Liitteet:

[Hallituksen esitys eduskunnalle kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain muuttamisesta 17.6.2020.pdf](#)

[Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utredande av.pdf](#)

[VN_9812_2019-STM-3 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ku 908228_3_0.pdf](#)

[VN_9812_2019-STM-4 Begäran om utlåtande till regeringens proposition till riksdagen med försla 908564_1_0.pdf](#)

Jakelu:

9lives
Ahvenanmaan hallintotuomioistuin

Ahvenanmaan maakuntahallitus
Akaan kaupunki
Ammattiliitto Pro (johon Pardia yhdistynyt)
Attendo Oy
Digi- ja väestötietovirasto
Eduskunnan oikeusasiamies
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Esperi Care Oy
Espoon kaupunki Esbo stad
Etelä-Karjalan pelastuslaitos Södra Karelens Räddningsverk
ETELÄ-KARJALAN SAIRAANHOITOPAIIRI
Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos Södra Österbottens Räddningsverk
ETELÄ-POHJANMAAN SAIRAANHOITOPAIIRI
Etelä-Savon pelastuslaitos Södra Savolaxs Räddningsverk
ETELÄ-SAVON SAIRAANHOITOPAIIRI
Etelä-Suomen AVI
Forssan kaupunki
Helsingin hallinto-oikeus
HELSINGIN JA UUDENMAAN SAIRAANHOITOPAIIRI
Helsingin kaupungin pelastuslaitos Helsinginfors stads reddningsverk
Helsingin yliopisto
Hyvinvointiala HALI ry
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Hämeenlinnan kaupunki
Ihmisoikeuskeskus
ITÄ-SAVON SAIRAANHOITOPAIIRI
Itä-Suomen AVI
Itä-Suomen hallinto-oikeus
Itä-uudenmaan pelastuslaitos Räddningsverket i Östra Nyland
Joensuun kaupunki
Jokilaaksojen pelastuslaitos Älvdararnas Räddningsverk
Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän yliopisto
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Kainuun pelastuslaitos Kajanalands Räddningsverk
KAINUUN SAIRAANHOITOPAIIRI
Kansallisarkisto
Kansaneläkelaitos KELA
Kanta-Hämeen pelastuslaitos Centrala Tavastlands Räddningsverk
KANTA-HÄMEEN SAIRAANHOITOPAIIRI
Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren alueen pelastuslaitos Mellersta
Österbottens och Jakobstadsområdet räddningsverk
KESKI-POHJANMAAN SAIRAANHOITOPAIIRI
Keski-Suomen pelastuslaitos Mellersta Finlands Räddningsverk
KESKI-SUOMEN SAIRAANHOITOPAIIRI
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos Mellersta Nylands räddningsverk
Keskusrikospoliisi
Kirkkohallitus evankelisluterilainen
Kirkollishallitus ortodoksinen
Kiteen kaupunki
Korkein hallinto-oikeus

Kotkan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Krematoriosäätiö s.r.
KT Kuntatyönantajat
Kuopion kaupunki
Kymenlaakson pelastuslaitos Kymmenedalens Räddningsverk
KYMENLAAKSON SAIRAANHOITOPPIIRI
Lahden kaupunki
Lapin AVI
Lapin pelastuslaitos Räddningsverket i Lappland
LAPIN SAIRAANHOITOPPIIRI
Lapin yliopisto
Lappeenrannan kaupunki
Lapsiasiainvaltuutettu
Lapuan kaupunki
Laurea ammattikorkeakoulu
Lohjan kaupunki Lojo stad
Lounais-Suomen AVI
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI
LÄNSI-POHJAN SAIRAANHOITOPPIIRI
Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos Västra Nylands räddningsverk
Lääkäripalveluyritykset ry
Mehiläinen
Metropolia ammattikorkeakoulu
Mikkelin kaupunki
Oikeuskanslerinvirasto
Oikeusministeriö
Onnettomuustutkintakeskus
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Oulu-Koillismaan pelastuslaitos Räddningsverket i Uleåborg-Nordöstra
Österbotten
Oulun ammattikorkeakoulu
Oulun yliopisto
Pieksämäen kaupunki
Pielaveden kunta
Pietarsaaren kaupunki Jakobstad
Pihlajalinna Terveys Oy
Pirkanmaan pelastuslaitos Birkalands Räddningsverk
PIRKANMAAN SAIRAANHOITOPPIIRI
Pohjanmaan pelastuslaitos Österbottens räddningsverk
Pohjois-Karjalan pelastuslaitos Räddningsverket i Norra Karelen
POHJOIS-POHJANMAAN SAIRAANHOITOPPIIRI
Pohjois-Savon pelastuslaitos Räddningsverket i Norra Savolax
POHJOIS-SAVON SAIRAANHOITOPPIIRI
Pohjois-Suomen AVI
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Poliisiammattikorkeakoulu
Poliisihallitus
Porin kaupunki
Porvoon kaupunki Borgå stad
Päijät-Hämeen pelastuslaitoa Päijänne-Tavastlands Räddningsverk

PÄIJÄT-HÄMEEN SAIRAANHOITOPIIRI
Rovaniemen kaupunki
Sallan kunta
Salon kaupunki
Satakunnan pelastuslaitos Räddningsverket i Satakunta
SATAKUNNAN SAIRAANHOITOPIIRI
Saurakuntapuutarhurit ry
Sisäministeriö
Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto Valvira
SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
Suomalainen Lääkäriseura Duodecim
Suomen Geriatri ry
Suomen Geronomiiliitto ry
Suomen hautausseuran keskusliitto
Suomen Hautausseurojen Liitto ry
Suomen Kuntaliitto
Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer ry
Suomen Lääkintäetiikan ja -etiikan Seura SLOES
Suomen Lääkäriliitto
Suomen oikeuslääketieteellinen yhdistys
Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
Suomen Potilasliitto ry
Suomen Sairaanhoidajaliitto
Suomen Sairaankuljetusliitto ry
Suomen Senioriliike ry
Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampereen kaupunki
Tampereen yliopisto
Tehy
Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL
Terveystieteiden ja Sosiaalialan Yrittäjät ry TESO RY
Tietosuojavaltuutettu
Tilastokeskus
Toholammin kunta
Turun ammattikorkeakoulu
Turun hallinto-oikeus
Turun kaupunki Åbo stad
Turun yliopisto
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ulkoministeriö
Vaasan hallinto-oikeus
Vaasan kaupunki Vasa stad
VAASAN SAIRAANHOITOPIIRI
Valtakunnansyyttäjänvirasto
Valtiovarainministeriö
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry
Vanhustyön keskusliitto
Vantaan kaupunki Vanda stad
Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos Egentliga Finlands Räddningsverk
VARSINAIS-SUOMEN SAIRAANHOITOPIIRI
Verohallinto

Wilhelmiina Palvelut Oy
Åbo Akademi
Ålands hälso- och sjukvård

Laki kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Kuolemasta ilmoittaminen, kuoleman toteaminen ja kuolleen hautaaminen

Vainajan ruumiin käsittely ja säilytys

Ulkomailla kuollut henkilö

Laki terveydensuojelulain muuttamisesta

Laki terveydensuojelulain muuttamisesta

Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä

Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä

Tervo Sini
Sosiaali- ja terveysministeriö

Tervo Sini
Sosiaali- ja terveysministeriö